

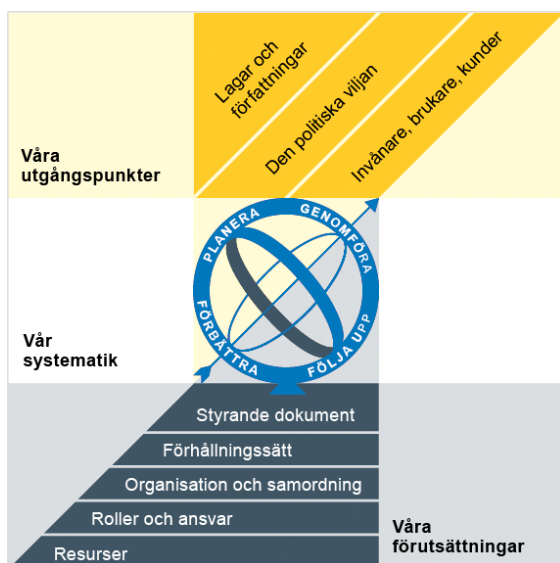
Göteborgs
Stad

Förvaltningen för funktionsstöds rutin för skyddsåtgärder samt att förebygga tvångs- och begränsningsåtgärder

Reglerande styrande dokument

Policy
Riktlinje
Regel
Anvisning
► Rutin

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Förvaltningen för funktionsstöds rutin för skyddsåtgärder samt att förebygga tvångs- och begränsningsåtgärder

Beslutad av:
Avdelningschef Kvalitet och styrning

Gäller för:
Utförare inom förvaltningen för funktionsstöd

Diarienummer:
[Nummer]

Datum och paragraf för beslutet:
[Text]

Dokumentsort:
Rutin

Giltighetstid:
Tillsvidare

Senast reviderad:
2026-03-02

Dokumentansvarig:
Verksamhetsutvecklare
utföraravdelning Centrum
Hisingen

Bilagor:
[Bilagor]

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna rutin	4
Vem omfattas av rutinen	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	5
Koppling till andra stödjande dokument	5
Rutin	6
Definitioner av nyckelbegrepp	6
Hjälpmedel	6
Digitala hjälpmedel	6
Digital teknik som är särskilt integritetskänslig	6
Skyddsåtgärd	7
Samtycke	8
Särskilt samtycke för behandling av personuppgifter	9
Tvångs- och begränsningsåtgärd	10
Arbetssätt	11
Avvikelser och egenkontroller	13
Guide att dokumentera skyddsåtgärd	14
Dokumentation av skyddsåtgärd	14
Mall för att dokumentera i journal	17
Mall för att dokumentera i genomförandeplan	19
Exempel skyddsåtgärder och typ av samtycke	21

Inledning

Syftet med denna rutin

Denna rutin är till för att förhindra, undvika och förebygga situationer som kan leda till tvångs- eller begränsningsåtgärder. Rutinen syftar också till att säkerställa att skyddsåtgärder med brukares samtycke alltid föregås av riskbedömning, dokumentation samt att regelbunden uppföljning sker. Åtgärderna ska trygga insatsen för den enskilde.

Vem omfattas av rutinen

Denna rutin gäller för medarbetare som arbetar inom förvaltningen för funktionsstöd med insatser utifrån socialtjänstlagen (2025:400), SoL, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS, och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL.

Bakgrund

Socialtjänstlagen och LSS bygger på frivillighet. Insatser i enlighet med lagarna förutsätter individens samtycke. Verksamheter inom förvaltningen för funktionsstöd ska främja trygghet och stödja de vi är till för att leva ett gott och självständigt liv. Våra insatser ska bygga på respekt för människans självbestämmande och delaktighet. Stödet och insatserna vi ger ska vara utformade utifrån individuella behov. Den enskilde ska vara delaktig och ha inflytande över planeringen av sitt stöd och sina insatser. En gemensam rutin inom förvaltningen för funktionsstöd ökar förutsättningarna att skapa ett mer jämlikt Göteborg och möjlighet till likabehandling. För medarbetarna ger en implementerad rutin ökad kunskap och vägledning. Den tydliggör vilka åtgärder det handlar om och hur arbetet kring varje åtgärd ska säkerställas utifrån aktuell lagstiftning.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna rutin
Göteborgs stads riktlinje för skydds- och begränsningsåtgärder Skydds- och begränsningsåtgärder	Syftet med riktlinje är att förtydliga och säkerställa den enskildes rätt till självbestämmande.

Koppling till andra stödjande dokument

Stödjande dokument	Koppling till denna rutin
Stödmaterial - egenkontroll tvångs- och begränsningsåtgärder inom BmSS och DV	Egenkontrollens syfte är att förhindra att tvångs- och begränsningsåtgärder förekommer, samt säkerställa korrekt förfarande vid skyddsåtgärder.
Checklista trygghetssystem	Metodstöd vid införande av skyddsåtgärder som innefattar digitala trygghetssystem.

Rutin

Definitioner av nyckelbegrepp

Hjälpmedel

Hjälpmedel är en individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. Till exempel som stöd för:

Kommunikation - pekplattor eller talande hjälpmedel

Kognition - "time timer", bildstöd och scheman

Förflyttning och rörelse - lyfthjälpmedel, rullstol

Utöver hjälpmedel som personförskrivs eller är grundutrustning i en verksamhet så finns det hjälpmedel som används inom bostadsanpassning, till exempel:

Hjälpmedel i boendemiljö - automatiska dörröppnare, spisvakt, hiss

Digitala hjälpmedel

Det är hjälpmedel som innehåller digital teknik och syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Det innebär att tekniken ska stödja individen i vardagen och öka livskvaliteten samtidigt som den kan underlätta för anhöriga och personal inom vård och omsorg. Exempel på digitala hjälpmedel är trygghetslarm, medicinpåminnare, digitala planeringsverktyg, kommunikationshjälpmedel som talapparater och smarta hem-lösningar som till exempel röststyrd belysning.

Digital teknik som är särskilt integritetskänslig

Det är tekniska lösningar som på olika sätt registrerar var, när och hur den enskilde rör och befinner sig.

Vid användandet av digital teknik behövs särskild hänsyn tas utifrån att tillsynen är extra integritetskänslig, även här gäller minsta möjliga ingripande funktion där sensorering kommer i första hand och monitorering i sista hand. Vid monitorering är en avpersonifierad kamerabild mindre integritetskänslig än detaljerad bild.

- **Monitorering:** Med monitorering avses en teknisk funktion som innebär att uppgifter om var den enskilde är och hur denne rör sig kan uppfattas visuellt eller audiellt, till exempel en kamera eller en högtalare.
- **Positionering:** Med positionering avses en teknisk funktion hos digital teknik som innebär att uppgifter om var den enskilde befinner sig samlas in, till exempel en inbyggd gps-funktion i en klocka.
- **Sensorering:** Med sensorering avses en teknisk funktion som innebär att uppgifter om den enskildes rörelser samlas in, till exempel rörelsesensorer som registrerar om en person rör sig i ett rum eller lämnar sängen. Det kan också vara tryck- och

beröringssensorer som kan placeras i sängar, stolar eller golv för att känna av när någon reser sig eller faller.

Gällande tillsyn via monitorering, positionering och sensorering krävs beskrivning och information till individen hur tekniken används, till exempel när en kamera är aktiv, vem som är behörig att se det som spelas in, om information sparas och i så fall hur länge.

Två samtycken vid skyddsåtgärd med integritetskänslig digital: När teknik används för monitorering, sensorering eller positionering måste personen som får insatsen också samtycka till att personuppgifterna behandlas. Det krävs därmed två olika samtycken för att integritetskänslig digital teknik ska kunna användas som skyddsåtgärd. Ett samtycke för genomförandet och utöver det även ett samtycke för behandling av personuppgifter.

Samtycke från sammanboende: Om digital teknik för till exempel monitorering, sensorering eller positionering **också registrerar eller hanterar personuppgifter avseende en närstående** som bor stadigvarande tillsammans med den som får insatsen så måste även den personen ge sitt samtycke till hanteringen av personuppgifter.

Detta är en del av de dataskyddsrättsliga kraven (GDPR) och ska ses som ett extra skydd vid digitala omsorgsinsatser. Om den enskilde motsätter sig digital teknik eller inte vill ge ett samtycke för användning av digital teknik och/eller behandling av personuppgifter för monitorering, positionering eller sensorering ska man alltid avstå användandet av detta.

Alternativ till digital tillsyn: Digital tillsyn används främst för att upptäcka fall och eller andra behov som kan uppstå på natten. Tillsyn med kamera är inte lämplig för att övervaka andningssvårigheter eller andra hälsoproblem hos den enskilde. Det finns andra digitala lösningar som är mer lämpade för att övervaka andning och puls och de utgår alltid från behov och ska tillgodoses enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Det är viktigt att väga in den enskildes alla behov vid insatsbedömningen och planering av genomförandet. Reglerna om den enskildes rätt till inflytande och medbestämmande, samt regler om god kvalitet gäller även när digital teknik används.

Det kan fortfarande finnas tillfällen när det är mer lämpligt att skyddsåtgärden utförs av personal.

Skyddsåtgärd

En skyddsåtgärd är en insats som begränsar en persons rörelsefrihet eller självbestämmande för att förebygga skada på personen själv eller andra. Exempel kan vara larm eller sensorer som reagerar om någon lämnar bostaden utan stöd, sänggrindar för att minska risken för fall eller en automatisk spisavstängning som ska förhindra brand.

Även om åtgärden bedömts som en tillåten skyddsåtgärd – och det finns ett samtycke – innebär den fortfarande en **begränsning för den enskilde**. Därför är det viktigt att alltid ställa frågan:

- Är detta den mest lämpliga lösningen?
- Finns det andra, mindre ingripande alternativ som kan ge samma trygghet och säkerhet?

Alla insatser inom vård och omsorg ska hålla **god kvalitet** och alltid utgå från den enskildes behov och förutsättningar. Att ifrågasätta och pröva olika lösningar är en del i att säkerställa att vården och omsorgen blir så bra som möjligt för den enskilde.

En åtgärd är att anses som en skyddsåtgärd under följande förutsättningar:

- Att syftet med åtgärden är att skydda, stödja, hjälpa eller aktivera den enskilde
- Att skyddsåtgärden har föregåtts av riskbedömning samt dokumentation av vilka behov som föreligger ihop med vilka mindre ingripande åtgärder som har prövats och utfallet av dessa
- Att syftet med åtgärden inte är att kompensera för brister i verksamheten, som till exempel brister i bemanningen, personalens kompetens eller att verksamheten bedrivs i lokaler som inte är ändamålsenliga
- Att den enskilde har samtyckt till åtgärden
- Att den enskilde samtyckt till behandling av personuppgifter om skyddsåtgärden innebär användning av integritetskänslig digital teknik med monitorering, positionering eller sensorering
- Att om digital teknik för till exempel monitorering, sensorering eller positionering också registrerar eller hanterar personuppgifter avseende en person som bor stadigvarande tillsammans med den som får insatsen så måste även den personen ge sitt samtycke till hanteringen av personuppgifter

Samtycke

Begreppet samtycke innebär i generell mening accepterande eller godtagande av föreslagna villkor.

Vid alla nya åtgärder som vidtas behöver en ny bedömning göras om samtycke finns.

Förutsättningar för ett samtyckes rättsliga giltighet är att:

- Samtycket har lämnats av behörig person, dvs den enskilde
- Den som samtycker förstår samtyckets betydelse
- Den enskilde har full insikt om relevanta omständigheter
- Samtycket har lämnats frivillig
- Samtycket är allvarligt menat
- Gällande tillsyn via monitorering och positionering krävs särskild hänsyn till den enskildes förmåga att förstå och samtycka till åtgärden

Ett samtycke gäller inte för all framtid. Den enskilde kan när som helst välja att återkalla sitt samtycke. Men även om det inte återkallas kan det av andra skäl upphöra att gälla. Det kan till exempel handla om att åtgärden inte längre är relevant – en ny bedömning kan visa att skyddsåtgärden inte längre är den mest lämpliga eller proportionerlig i förhållande till syftet. Det kan också vara så att nya hjälpmedel eller arbetssätt gör åtgärden onödig. Ett annat skäl kan vara att den enskilde får en kognitiv försämring, exempelvis vid demenssjukdom eller hjärnskada, och därmed inte längre förstår innebörden av samtycket och då behöver en ny bedömning och prövning göras.

Definition av olika slags samtycke:

Uttryckligt samtycke: att någon tydligt säger ja, nickar, gör tummen upp eller på annat sätt bekräftar ett samtycke.

Konkludent samtycke: personen visar genom sitt handlande att hon eller han samtycker genom att exempelvis göra det lättare för personal att utföra åtgärden.

Presumtivt samtycke: innebär att den som ska utföra åtgärden har vetskap om personens vilja utan att han eller hon kan ge uttryck för det. Här görs ett antagande utifrån att det inte finns tydliga tecken på att personen inte vill.

Presumtivt inre samtycke: utan vetskap om den enskildes vilja men personal antar att den enskilde skulle samtycka om de haft möjlighet att uttrycka sig i frågan. Antagande måste utgå från att personen har informerats om den planerade åtgärden och då inte gett uttryck för någon motvilja mot genomförandet.

Särskilt samtycke för behandling av personuppgifter

Innefattar skyddsåtgärden tillsyn via monitorering, positionering eller sensorering krävs också ett särskilt separat samtycke för att behandla personuppgifter.

Om den digital tekniken registrerar eller hanterar personuppgifter avseende en närstående som bor stadigvarande tillsammans med den som får insatsen så måste även den personen ge sitt samtycke till hanteringen av personuppgifter.

Dessa samtycken ska dokumenteras i den enskildes journal, även samtycket från den sammanboende närstående.

Klarlägga samtyckesförmåga hos personer med nedsatt beslutsförmåga: Vid användning av digital teknik som innebär monitorering, positionering eller sensorering hos en person med nedsatt beslutsförmåga krävs att personens förmåga att samtycka till att personuppgifterna behandlas klarläggs.

Tre villkor måste vara uppfyllda för att personuppgifterna ska få behandlas i dessa fall:

1. Personens beslutsförmåga får inte vara nedsatt bara tillfälligt, till exempel på grund av sjukdom.
2. De som arbetar nära personen måste försöka ta reda på vad personen vill:
 - Den enskilde ska genom olika stödåtgärder ges möjlighet att uttrycka sin inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Om den enskilde trots stöd inte kan uttrycka en vilja, måste den personal som arbetar nära den enskilde försöka ta reda på om den enskilde på något annat sätt har uttryckt en inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Detta kan t.ex. ske genom att information inhämtas från närstående, legala ställföreträdare eller personal som varit i kontakt med den enskilde.
 - Hur omfattande åtgärder som behöver vidtas för att klarlägga inställningen får avgöras av förhållandena i det enskilda fallet.
3. Det får inte finnas något som tyder på att personen inte vill att hans eller hennes personuppgifter ska behandlas.
 - Exempel på konkreta omständigheter som visar att den enskilde motsätter sig personuppgiftsbehandlingen kan vara att personalen genom en närstående blir informerad om att den enskilde har motsatt sig att dennes

personuppgifter behandlas vid användning av digital teknik. Det kan också vara så att den enskilde vid ett tidigare tillfälle när han eller hon hade förmåga att ta ställning motsatt sig sådan behandling. I båda exemplen bör viljeyttringen respekteras under förutsättning att inte alltför lång tid har förflutit mellan viljeyttringen och oförmågan att ta ställning.

- Även den enskildes reaktioner på den teknik som används för att behandla personuppgifterna bör beaktas. Om den enskilde till exempel visar en tydlig motvilja mot att det finns en kamera i sovrummet kan detta tas till intäkt för att den enskilde skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen

Om den som får en insats som innebär monitorering, positionering eller sensorering bor tillsammans med en närstående som har nedsatt beslutsförmåga och som också berörs av insatsen, ska den personens förmåga att samtycka till att personuppgifterna behandlas klarläggas på samma sätt.

Hur samtycke till skyddsåtgärd ska dokumenteras finns beskrivet längre fram i rutinen under rubriken ”Guide till att dokumentera samtycke till skyddsåtgärder”.

Tvångs- och begränsningsåtgärd

Tvångs- och begränsningsåtgärd är en åtgärd som syftar till att begränsa eller att utöva tvång mot den enskilde. Det är aldrig tillåtet att vidta begränsningsåtgärder mot den enskildes vilja. Till tvångs- och begränsningsåtgärder hör även frihetsberövande åtgärder. Det kan exempelvis handla om situationer när den enskilde är inlåst, eller när han eller hon begränsas från att röra sig fritt genom fasthållning eller att använda hinder som brickbord, bälten eller sänggrindar.

Exempel på tvångs- och begränsningsåtgärder:

- Låsta dörrar i ett boende eller på annat sätt begränsa den enskildes utrymme
- Användandet av medicintekniska produkter såsom brickbord, bälte, eller sänggrind utan samtycke från den enskilde
- Att övervaka via kamera, GPS, mikrofon, rörelselarm eller liknande teknik utan samtycke från den enskilde
- Ge läkemedel med begränsande effekt, blanda medicin i mat eller dryck utan att den enskilde vet om det
- Att ta ifrån eller hindra den enskilde att använda ägodelar, pengar, alkohol, mat eller föremål som bedöms vara farliga
- Att genomföra omvårdnadsåtgärder som kan vara känsliga ur integritetssynpunkt som till exempel att ge vaccination eller klippa/raka bort hår utan samtycke från den enskilde
- Begränsa användandet av personens egna digitala verktyg/hjälpmiddel. Såsom att på olika sätt begränsa tillgång till digital information, tillgång till sociala medier eller på något sätt hindra den enskilde från att använda sitt kommunikationssätt

Arbetssätt

Vi är skyldiga att förebygga användning av tvångs- och begränsningsåtgärder i våra verksamheter. Finns behov av skyddsåtgärder krävs det att vi noga; *planerar, genomför, utvärderar, förbättrar* samt inhämtar och dokumenterar ett giltigt samtycke.

Utgångspunkten är minsta möjliga ingripande och åtgärd ska tillämpas först. För integritetskänslig digital teknik gäller att teknik i form av sensorering kommer i första hand och monitorering i sista hand.

Planera

Gör en kartläggning. Varför finns ett behov av skyddsåtgärd? När? Var? Hur?

Undersök bakomliggande faktorer. Fysiska miljön? Sociala miljön? Kan vi göra på ett annat sätt?

Alternativa åtgärder ska prövas, vid åtgärder ska den minst begränsande åtgärden användas.

Dokumentera händelseförloppet/kartläggningen fortlöpande i daganteckningarna i Treserva.

Införskaffande av digital teknik

Vid upphandling av produkter ska Göteborgs Stads riktlinje för inköp och upphandling följas. Användningen ska föregås av en individuell behovsbedömning samt inhämtande av samtycke från den enskilde.

Det är viktigt att känna till att om en person eller anhörig själva köpt digital teknik, så kan förvaltningen för funktionsstöd inte ansvara för den. Personalen får inte heller använda den digitala tekniken om den innebär monitorering, positionering och sensorering.

Anledningen till det är att förvaltningen för funktionsstöd är skyldig att följa lagar och regler kring användning av digital teknik. Därmed har vi ansvar för att säkerställa:

- säkerheten för den enskilde vid användning av digital teknik
- skyddet av den enskildes personuppgifter, sekretessuppgifter och annan känslig information
- att den enskilde skyddas mot olovlig övervakning och kartläggning

Genomföra

Vid alla nya åtgärder som vidtas behöver en ny bedömning göras om samtycke finns.

Inhämta samtycke och dokumentera i journal.

Innefattar skyddsåtgärden tillsyn via monitorering, positionering eller sensorering krävs också ett särskilt samtycke för att behandla personuppgifter. Om den digitala tekniken registrerar eller hanterar personuppgifter avseende en person som bor stadigvarande tillsammans med den som får insatsen så måste även den personen ge sitt samtycke till hanteringen av personuppgifter. Vid användning av digital teknik som innebär monitorering, positionering eller sensorering hos en person med nedsatt beslutsförmåga krävs att personens förmåga att samtycka till att personuppgifterna behandlas klarläggs.

Personal som inte har tillgång till journal dokumenterar samtycket i en daganteckning som journalförs omgående.

För in samtycket i genomförandeplanen under planering av utförande (insats/aktivitet).

Se avsnitt längre ner i rutinen: ”Guide till att dokumentera samtycke till skyddsåtgärd.”

Utvärdera

En utvärdering av skyddsåtgärder ska genomföras **minst en gång per år**, och alltid tidigare om behov uppstår – exempelvis vid förändringar i den enskildes hälsa, funktionsförmåga eller livssituation. Utvärdera skyddsåtgärden genom att kartlägga:

- Den enskildes aktuella behov och förmågor
- Eventuella risker för skada för personen själv eller andra
- Hur åtgärden fungerar i praktiken och om den upplevs som trygg och begriplig för den enskilde
- Har den enskildes funktionsförmåga förbättrats eller försämrats?
- Har miljön eller rutinerna förändrats så att skyddsåtgärden inte längre behövs eller kan ersättas med något mindre ingripande?
- Har det tillkommit nya risker eller situationer som behöver beaktas?
- Samtycker den enskilde fortfarande till åtgärden?
- Om åtgärden innebär digital teknik som innebär monitorering, sensorering eller positionering: Samtycker den enskilde fortfarande personuppgiftsbehandlingen?
- Om digital teknik för till exempel monitorering, sensorering eller positionering också registrerar eller hanterar personuppgifter avseende en person som bor stadigvarande tillsammans med den som får insatsen: Samtycker fortfarande den personen till hanteringen av personuppgifter?
- Vid användning av digital teknik som innebär monitorering, positionering eller sensorering hos en person med nedsatt beslutsförmåga krävs att det klarläggs att personen har kvar förmåga att samtycka till att personuppgifterna behandlas.

Dokumentation

All utvärdering ska dokumenteras i den enskildes journal och innehålla:

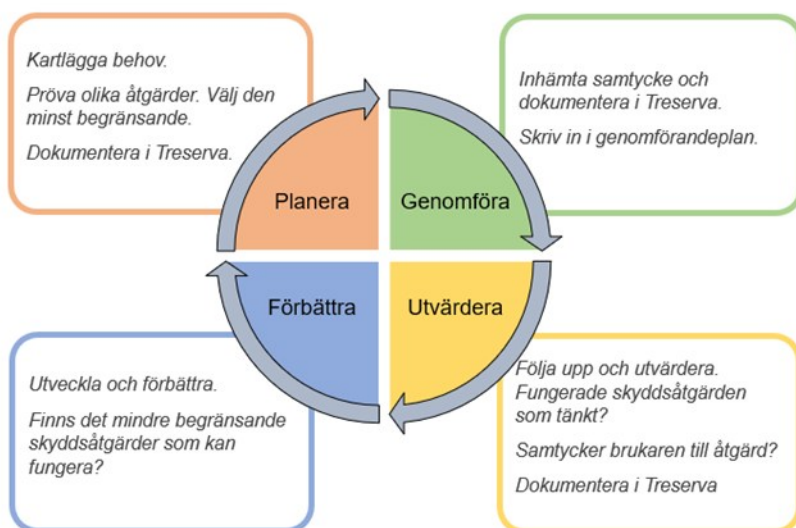
- Datum för utvärderingen och vilka som deltagit
- Beskrivning av kartläggningen och gjorda bedömningar
- Eventuella beslut om att fortsätta, förändra eller avsluta åtgärden
- Plan för nästa uppföljning

Delaktighet

Den enskilde och, vid behov, anhöriga eller företrädare ska alltid ges möjlighet att vara delaktiga i utvärderingen och komma till tals.

Förbättra

Efter utvärderingen se om förbättringsåtgärder behöver göras, planera och genomför dem skyndsamt. Återgå därefter till steget Planera.

Avvikelser och egenkontroller

Avvikelser

Om en tvångs- eller begränsningsåtgärd uppmärksammas ska avvikelse rapporteras enligt stadens process för avvikelshantering.

I Treserva: använd område *rättigheter och bemötande* – aktivitet *olaglig begränsningsåtgärd* eller *samtycke ej inhämtat*.

Egenkontroller

Verksamheter ska utöva egenkontroll enligt **SOSFS 2011:9** (ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete). Det innebär att systematiskt följa upp och utvärdera den egna verksamhetens resultat och effekter av de åtgärder som genomförts.

Egenkontroll innebär även att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet (förvaltningens processer och styrande dokument). Egenkontroll kan också beskrivas som en intern granskning av den egna verksamheten och om den uppnår de krav och mål som den omfattas av.

Egenkontroll ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som är chef ska kunna säkra verksamhetens kvalitet. Egenkontroll är ett verktyg för att den som är chef ska kunna säkerställa att de processer och rutiner som styr verksamhetens följs. Det ger också en möjlighet att upptäcka brister och ta fram förbättringsområden för dessa.

Egenkontroller kring tvångs- och begränsningsåtgärder ska genomföras enligt respektive verksamhets upprättade plan för egenkontroller.

Guide att dokumentera skyddsåtgärd

Det framgår av 4 kap. 9 § i SOSFS 2014:5 att verksamheten, kontinuerligt och utan orimlig försening, ska dokumentera sina åtgärder i journalen vid genomförandet eller uppföljningen av en insats.

Det ska framgå av dokumentationen när åtgärder är genomförda och uppföljda och av vem. Det behöver vara tydligt vad syftet med insatsen är; att skydda, stödja, hjälpa eller aktivera den enskilde. Det behöver också göras en individuell behovsbedömning före åtgärd samt att det först har genomförts eller övervägts mindre ingripande åtgärder. Syftet med åtgärden får inte vara att kompensera för brister i bemanningen, brister i personalens kompetens eller bristande miljöfaktorer.

Dokumentation av skyddsåtgärd

Journal

Samtycke till skyddsåtgärd ska dokumenteras i den enskildes journal. Personal som inte har tillgång till journal dokumenterar samtycket i en daganteckning och meddelar enhetschef som journalför omgående.

Genomförandeplan

Skyddsåtgärder beskrivs i den enskildes genomförandeplan enligt ”Förvaltningen för funktionsstöds rutin för skyddsåtgärder samt att förebygga tvångs- och begränsningsåtgärder” och utvärderas minst en gång per år eller vid behov. Om samtycke upprättas eller kallas tillbaka innan genomförandeplan uppdateras ska detta dokumenteras i den enskildes journal.

Förutsättningar för att ett samtycke ska ha rättslig giltighet är att:

- Samtycket har lämnats av behörig person, dvs den enskilde
- Den som samtycker förstår samtyckets betydelse
- Den enskilde har full insikt om relevanta omständigheter
- Samtycket har lämnats frivillig
- Samtycket är allvarligt menat
- Gällande tillsyn via monitorering och positionering krävs särskild hänsyn till den enskildes förmåga att förstå och samtycka till åtgärden

Särskilt samtycke för att behandla personuppgifter

Om skyddsåtgärden innefattar tillsyn via monitorering, positionering eller sensorering krävs också ett särskilt separat samtycke för att behandla personuppgifter.

Om den digital tekniken registrerar eller hanterar personuppgifter avseende en person som bor stadigvarande tillsammans med den som får insatsen så måste även den personen ge sitt samtycke till hanteringen av personuppgifter.

Klarlägga samtyckesförmåga hos personer med nedsatt beslutsförmåga

Vid användning av digital teknik som innebär monitorering, positionering eller sensorering hos en person med nedsatt beslutsförmåga krävs att personens förmåga att samtycka till att personuppgifterna behandlas klarläggs.

Tre villkor måste vara uppfyllda för att personuppgifterna ska få behandlas i dessa fall:

1. Personens beslutsförmåga får inte vara nedsatt bara tillfälligt, till exempel på grund av sjukdom.
2. De som arbetar nära personen måste försöka ta reda på vad personen vill:
 - Den enskilde ska genom olika stödåtgärder ges möjlighet att uttrycka sin inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Om den enskilde trots stöd inte kan uttrycka en vilja, måste den personal som arbetar nära den enskilde försöka ta reda på om den enskilde på något annat sätt har uttryckt en inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Detta kan till exempel ske genom att information inhämtas från närstående, legala ställföreträdare eller personal som varit i kontakt med den enskilde.
 - Hur omfattande åtgärder som behöver vidtas för att klarlägga inställningen får avgöras av förhållandena i det enskilda fallet.
3. Det får inte finnas något som tyder på att personen inte vill att hans eller hennes personuppgifter ska behandlas.
 - Exempel på konkreta omständigheter som visar att den enskilde motsätter sig personuppgiftsbehandlingen kan vara att personalen genom en närstående blir informerad om att den enskilde har motsatt sig att dennes personuppgifter behandlas vid användning av digital teknik. Det kan också vara så att den enskilde vid ett tidigare tillfälle när han eller hon hade förmåga att ta ställning motsatt sig sådan behandling. I båda exemplen bör viljeyttringen respekteras under förutsättning att inte alltför lång tid har förflutit mellan viljeyttringen och oförmågan att ta ställning.
 - Även den enskildes reaktioner på den teknik som används för att behandla personuppgifterna bör beaktas. Om den enskilde till exempel visar en tydlig motvilja mot att det finns en kamera i sovrummet kan detta tas till intäkt för att den enskilde skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen

Om den som får en insats som innebär monitorering, positionering eller sensorering bor tillsammans med en närstående som har nedsatt beslutsförmåga och som också berörs av insatsen, ska den personens förmåga att samtycka till att personuppgifterna behandlas klarläggas på samma sätt.

Ett samtycke gäller inte för all framtid. Den enskilde kan när som helst välja att återkalla sitt samtycke. Men även om det inte återkallas kan det av andra skäl upphöra att gälla. Det kan till exempel handla om att åtgärden inte längre är relevant – en ny bedömning kan visa att skyddsåtgärden inte längre är den mest lämpliga eller proportionerlig i förhållande till syftet. Det kan också vara så att nya hjälpmedel eller arbetssätt gör åtgärden onödig. Ett annat skäl kan vara att den enskilde får en kognitiv försämring, exempelvis vid demenssjukdom eller hjärnskada, och därmed inte längre

förstår innebörden av samtycket och då behöver en ny bedömning och prövning göras. Den enskilde kan också ha tagit tillbaka sitt samtycke till användningen genom att visa på det tydligt.

Dokumentation av samtycke

Dessa samtycken ska dokumenteras i den enskildes journal, även samtycket från den sammanboende anhörige. Dokumentera också hur det har säkerställts att förutsättningarna är uppfyllda för att behandla den enskildes personuppgifter. Se exempel på föregående sida under rubriken: "Klarlägga samtyckesförmåga hos personer med nedsatt beslutsförmåga", punkt 2 och 3.

Observera att fliken som finns i Treserva som heter "sekretess och samtycke" inte används för att dokumentera skyddsåtgärder.

För att säkerställa att vi får med all nödvändig information används följande mallar:

- Mall för att dokumentera i journal
- Mall för att dokumentera i genomförandeplan

Mall för att dokumentera i journal

Skyddsåtgärd:

- Vad är åtgärden? Beskriv den faktiska åtgärden.

Syfte:

- Varför är skyddsåtgärden nödvändig? Beskriv vad skyddsåtgärden ska leda till?
Syftet med åtgärden ska vara att skydda, stödja, hjälpa eller aktivera den enskilde.

Individuell bedömning:

- Hur har vi kommit fram till att åtgärden är nödvändig?
- Vad finns dokumenterat/observerat tidigare?
- Vilka tidigare åtgärder har vi prövat och hur har det gått?
- Vilka andra mindre ingripande åtgärder har vi övervägt och varför har vi bedömt att de inte är aktuella? Ambitionen är alltid minsta möjliga begränsning.
- Vid användandet av digital teknik behövs särskild hänsyn tas utifrån att tillsynen är extra integritetskänslig, även här gäller minsta möjliga ingripande funktion där sensorering kommer i första hand och monitorering i sista hand. Vid monitorering är en avpersonifierad kamerabild mindre integritetskänslig än detaljerad bild.

Hur:

- Hur används skyddsåtgärden? Beskriv arbetssättet.
Vid användandet av digital teknik krävs särskild beskrivning kring hur tekniken fungerar tex vem/vilka som kan se/få information som inhämtas, hur länge information sparas om den sparas.

När:

- Förtydliga när skyddsåtgärden används. Är det vissa tider på dygnet, eller under vissa situationer. Särskilt viktigt när integritetskänslig teknik används för att den enskilde/brukaren ska veta vid vilka tillfällen tekniken används.

Vem:

- Vilka är inblandade?

Samtycke:

Vid alla nya åtgärder som vidtas behöver en ny bedömning göras om samtycke (till personuppgiftsbehandling?) finns.

Här beskriver du vilken typ av samtycke det gäller, hur det har inhämtats och information som är viktig för att beskriva samtycket.

- **Uttryckt samtycke:** Skriftligt, muntligt, nickar eller på ett annat kommunikationssätt som bekräftar ett samtycke.
- **Konkludent samtycke:** Här beskriver du hur personen med sitt agerande visar sitt samtycke till åtgärden. Exempelvis att man underlättar att sätta på ett bälte.
- **Presumtvt samtycke:** Samtycket bygger på att den som ska vidta åtgärden förutsätter att den är förenlig med den enskildes vilja utan att samtycket har kommit till uttryck.
- **Inre presumtvt samtycke:** Avser situationer då den enskilde är fullt medveten om vad som planeras och faktiskt samtycker till åtgärden i fråga, men inte på något sätt låter detta samtycke komma till uttryck. Det går i denna situation

endast att anta eller presumera att den enskilde samtycker. Ett sådant antagande måste bygga på att den berörde har informerats om den planerade åtgärden och då inte har gett uttryck för någon motvilja mot att den genomförs.

Samtycke till personuppgiftsbehandling:

Innefattar skyddsåtgärden tillsyn via monitorering, positionering eller sensorering dokumenteras hur den enskilde samtycker till personuppgiftsbehandlingen, och om aktuellt även sammanboende.

Vid nedsatt beslutsförmåga måste tre villkor måste vara uppfyllda för att personuppgifterna ska få behandlas:

1. Personens beslutsförmåga får inte vara nedsatt bara tillfälligt, till exempel på grund av sjukdom.
2. De som arbetar nära personen måste försöka ta reda på vad personen vill:
 - Den enskilde ska genom olika stödåtgärder ges möjlighet att uttrycka sin inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Om den enskilde trots stöd inte kan uttrycka en vilja, måste den personal som arbetar nära den enskilde försöka ta reda på om den enskilde på något annat sätt har uttryckt en inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Detta kan t.ex. ske genom att information inhämtas från närstående, legala ställföreträdare eller personal som varit i kontakt med den enskilde.
 - Hur omfattande åtgärder som behöver vidtas för att klarlägga inställningen får avgöras av förhållandena i det enskilda fallet.
3. Det får inte finnas något som tyder på att personen inte vill att hans eller hennes personuppgifter ska behandlas.
 - Exempel på konkreta omständigheter som visar att den enskilde motsätter sig personuppgiftsbehandlingen kan vara att personalen genom en närstående blir informerad om att den enskilde har motsatt sig att dennes personuppgifter behandlas vid användning av digital teknik. Det kan också vara så att den enskilde vid ett tidigare tillfälle när han eller hon hade förmåga att ta ställning motsatt sig sådan behandling. I båda exemplen bör viljeyttringen respekteras under förutsättning att inte alltför lång tid har förflutit mellan viljeyttringen och oförmågan att ta ställning.
 - Även den enskildes reaktioner på den teknik som används för att behandla personuppgifterna bör beaktas. Om den enskilde till exempel visar en tydlig motvilja mot att det finns en kamera i sovrummet kan detta tas till intäkt för att den enskilde skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen.

Uppföljning:

När och hur ofta ska uppföljning ske?

Mall för att dokumentera i genomförandeplan

Skyddsåtgärd:

- Vad är åtgärden? Beskriv den faktiska åtgärden.

Syfte:

- Varför är skyddsåtgärden nödvändig? Beskriv vad skyddsåtgärden ska leda till?
Syftet med åtgärden ska vara att skydda, stödja, hjälpa eller aktivera den enskilde.

Hur:

- Hur används skyddsåtgärden? Beskriv arbetssättet.
Vid användandet av digital teknik krävs särskild beskrivning kring hur tekniken fungerar tex vem/vilka som kan se/få information som inhämtas, hur länge information sparas om den sparas. Vid monitorering beskrivs om det är en avpersonifierad kamerabild eller detaljerad bild som visas.

När:

- Förtydliga när skyddsåtgärden används. Är det vissa tider på dygnet, eller under vissa situationer. Särskilt viktigt när integritetskänslig teknik används för att den enskilde/brukaren ska veta vid vilka tillfällen tekniken används.

Vem:

- Vilka är inblandade?

Samtycke:

Vid alla nya åtgärder som vidtas behöver en ny bedömning göras om samtycke finns.

Här beskriver du vilken typ av samtycke det gäller, hur det har inhämtats och information som är viktig för att beskriva samtycket.

- **Uttryckt samtycke:** Skriftligt, muntligt, nickar eller på ett annat kommunikationssätt som bekräftar ett samtycke.
- **Konkludent samtycke:** Här beskriver du hur personen med sitt agerande visar sitt samtycke till åtgärden. Exempelvis att man underlättar att sätta på ett bälte.
- **Presumtvt samtycke:** Samtycket bygger på att den som ska vidta åtgärden förutsätter att den är förenlig med den enskildes vilja utan att samtycket har kommit till uttryck.
- **Inre presumtvt samtycke:** Avser situationer då den enskilde är fullt medveten om vad som planeras och faktiskt samtycker till åtgärden i fråga, men inte på något sätt låter detta samtycke komma till uttryck. Det går i denna situation endast att anta eller presumera att den enskilde samtycker. Ett sådant antagande måste bygga på att den berörde har informerats om den planerade åtgärden och då inte har gett uttryck för någon motvilja mot att den genomförs.

Samtycke till personuppgiftsbehandling:

Innefattar skyddsåtgärden tillsyn via monitorering, positionering eller sensorering dokumenteras hur den enskilde samtycker till personuppgiftsbehandlingen, och om aktuellt även sammanboende.

Vid nedsatt beslutsförmåga måste tre villkor måste vara uppfyllda för att personuppgifterna ska få behandlas:

1. Personens beslutsförmåga får inte vara nedsatt bara tillfälligt, till exempel på grund av sjukdom.
2. De som arbetar nära personen måste försöka ta reda på vad personen vill:
 - Den enskilde ska genom olika stödåtgärder ges möjlighet att uttrycka sin inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Om den enskilde trots stöd inte kan uttrycka en vilja, måste den personal som arbetar nära den enskilde försöka ta reda på om den enskilde på något annat sätt har uttryckt en inställning till personuppgiftsbehandlingen.
 - Detta kan t.ex. ske genom att information inhämtas från närstående, legala ställföreträdare eller personal som varit i kontakt med den enskilde.
 - Hur omfattande åtgärder som behöver vidtas för att klarlägga inställningen får avgöras av förhållandena i det enskilda fallet.
3. Det får inte finnas något som tyder på att personen inte vill att hans eller hennes personuppgifter ska behandlas.
 - Exempel på konkreta omständigheter som visar att den enskilde motsätter sig personuppgiftsbehandlingen kan vara att personalen genom en närstående blir informerad om att den enskilde har motsatt sig att dennes personuppgifter behandlas vid användning av digital teknik. Det kan också vara så att den enskilde vid ett tidigare tillfälle när han eller hon hade förmåga att ta ställning motsatt sig sådan behandling. I båda exemplen bör viljeyttringen respekteras under förutsättning att inte alltför lång tid har förflutit mellan viljeyttringen och oförmågan att ta ställning.
 - Även den enskildes reaktioner på den teknik som används för att behandla personuppgifterna bör beaktas. Om den enskilde till exempel visar en tydlig motvilja mot att det finns en kamera i sovrummet kan detta tas till intäkt för att den enskilde skulle ha motsatt sig personuppgiftsbehandlingen

Uppföljning:

- När och hur ofta ska uppföljning ske?

Exempel skyddsåtgärder och typ av samtycke

Exempel 1: Begränsning av mat, konkludent samtycke	
Journalanteckning	Genomförandeplan
Skyddsåtgärd: Begränsa tillgången till mat som kan skada Arvids hälsa. Syfte: Skyddsåtgärden ska stödja Arvid i att få en mer hälsosam relation till mat och undvika negativa konsekvenser av överätning/äta rå mat/fryst mat och samtidigt bibehålla Arvids självständighet. Individuell bedömning: Arvid har vid upprepade tillfällen hetsätit, ätit rå eller fryst mat och kräkts efter att ha ätit för mycket. Det har påverkat honom både fysiskt och psykiskt och lett till ett ökat obehag och illamående. Personal har använt både bildstöd och ritprat för att tydliggöra konsekvenserna, men det inte varit tillräckligt för att Arvid själv ska kunna hantera situationen. Genom att förvara en del av Arvids mat på ett annat ställe och portionera ut lagom mängd till hans kylskåp får Arvid möjlighet att äta på ett mer balanserat sätt. Dokumentation visar att han mår bättre både fysiskt och psykiskt när åtgärden genomförs, vilket stärker behovet av att upprätthålla insatsen. Hur: Arvid har ett kylskåp i sin lägenhet där det alltid ska finnas frukt, smörgåsar och dryck i kylen tillgänglig för Arvid när han vill äta och en frys med lite glass i. Utanför lägenheten finns ett kylskåp/frys i ett förråd där han förvarar den mesta maten. Personalen portionerar ut mat till hans kyl/frys lite åt gången. Arvid ber om mat genom att leda personal till kylskåpet utanför lägenheten och peka på det han vill ha. Personal finns alltid tillgänglig för att kunna hjälpa Arvid med mat när han ber om det. När: Dagligen samt när Arvid ber om det. Samtycke: Arvid har genom sitt agerande och dagliga interaktion med personalen visat att han accepterar skyddsåtgärden. Han leder själv personalen till förrådets kylskåp och pekar på den mat han vill ha, vilket indikerar att han förstår och accepterar upplägget med portionerad tillgång till mat. Arvid gör inget motstånd eller visar missnöje kring upplägget utan följer strukturen. Detta tolkas som ett konkludent samtycke då hans beteende visar att han samtycker till skyddsåtgärden och att han känner sig trygg med upplägget. Samtidigt fortsätter personalen att dokumentera hans mående och regelbundet utvärdera insatsen för att säkerställa att den är till hans bästa. Uppföljning: Görs i slutet på varje månad de första fem månaderna. Därefter görs uppföljning årligen i samband med uppföljning av genomförandeplan.	Skyddsåtgärd: Begränsa tillgången till mat som kan skada Arvids hälsa. Syfte: Skyddsåtgärden ska stödja Arvid i att få en mer hälsosam relation till mat och undvika negativa konsekvenser av överätning/äta rå mat/fryst mat och samtidigt bibehålla Arvids självständighet. Hur: Arvid har ett kylskåp i sin lägenhet där det alltid ska finnas frukt, smörgåsar och dryck i kylen tillgänglig för Arvid när han vill äta och en frys med lite glass i. Utanför lägenheten finns ett kylskåp/frys i ett förråd där han förvarar den mesta maten. Personalen portionerar ut mat till hans kyl/frys lite åt gången. Arvid ber om mat genom att leda personal till kylskåpet utanför lägenheten och peka på det han vill ha. Personal finns alltid tillgänglig för att kunna hjälpa Arvid med mat när han ber om det. När: Dagligen samt när Arvid ber om det. Samtycke: Arvid har genom sitt agerande och dagliga interaktion med personalen visat att han accepterar skyddsåtgärden. Han leder själv personalen till förrådets kylskåp och pekar på den mat han vill ha, vilket indikerar att han förstår och accepterar upplägget med portionerad tillgång till mat. Arvid gör inget motstånd eller visar missnöje kring upplägget utan följer strukturen. Detta tolkas som ett konkludent samtycke då hans beteende visar att han samtycker till skyddsåtgärden och att han känner sig trygg med upplägget. Samtidigt fortsätter personalen att dokumentera hans mående och regelbundet utvärdera insatsen för att säkerställa att den är till hans bästa. Uppföljning: Görs i slutet på varje månad de första fem månaderna. Därefter görs uppföljning årligen i samband med uppföljning av genomförandeplan.

Exempel 2: Stöd fördela cigaretter, konkludent samtycke	
Journalanteckning	Genomförandeplan
Skyddsåtgärd: Förvaring och utdelning av Akrams cigaretter. Syfte: Syftet med åtgärden är att stödja Akram i att få cigaretterna att räcka under hela månaden, så att hen slipper oro och negativa konsekvenser av att vara utan. Åtgärden bidrar även till att skapa en mer stabil vardag och förbättra brukarens livskvalitet. Individuell bedömning: Akram har en psykiatrisk funktionsnedsättning som påverkar impulskontrollen vilket leder till att cigaretter förbrukas i snabb takt och tar slut långt innan nästa utbetalning av pengar. Detta resulterar ofta i ökad ångest, stress och konflikter. Tidigare har personalen provat med skriftliga påminnelser och scheman för rökning men det har inte fungerat då Akram haft svårt att följa det. Personalen har också försökt med att fördela Akrams pengar i mindre summor vilket inte heller fungerat då det ändå varit svårt att hushålla med cigaretterna som köpts in. Samtal och motiverande stöd har gett viss effekt men inte tillräckligt för att Akram ska kunna fördela cigaretterna självständigt. Den nuvarande skyddsåtgärden har därför valts eftersom den stödjer Akrams självbestämmande samtidigt som den skapar struktur och trygghet och han vet att det alltid finns cigaretter till honom. Hur: Akram köper själv sina cigaretter i början av månaden och lämnar dem till personalen som låser in dem i skåpet på kontoret. Personal hjälper till att portionera ut en daglig ranson av cigaretter. I dagsläget röker Akram ett paket om dagen och detta hämtar Akram när han har vaknat. När: Åtgärden används dagligen. Vem: Akram köper cigaretter. Personal på boendet hjälper till att förvara och fördela cigaretterna Samtycke: Akram har inte svarat ja eller nej på om han samtycker, men han medverkar till åtgärden varje månad, köper cigaretter och lämnar till personalen som låser in dessa och fördelar. Det finns goda skäl att anta att Akram hade samtyckt om han kunnat uttrycka sin vilja på ett mer tydligt sätt. Detta med anledning av att Akram tidigare visat frustration och oro över att cigaretterna tar slut för snabbt. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp minst en gång om året i samband med ny genomförandeplan för att säkerställa att åtgärden fortfarande är nödvändig och fungerar som avsett.	Skyddsåtgärd: Förvaring och utdelning av Akrams cigaretter. Syfte: Syftet med åtgärden är att stödja Akram i att få cigaretterna att räcka under hela månaden, så att hen slipper oro och negativa konsekvenser av att vara utan. Åtgärden bidrar även till att skapa en mer stabil vardag och förbättra brukarens livskvalitet. Hur: Akram köper själv sina cigaretter i början av månaden och lämnar dem till personalen som låser in dem i skåpet på kontoret. Personal hjälper till att portionera ut en daglig ranson av cigaretter. I dagsläget röker Akram ett paket om dagen och detta hämtar Akram när han har vaknat. När: Åtgärden används dagligen. Vem: Akram köper cigaretter. Personal på boendet hjälper till att förvara och fördela cigaretterna Samtycke: Akram har inte svarat ja eller nej på om han samtycker, men han medverkar till åtgärden varje månad, köper cigaretter och lämnar till personalen som låser in dessa och fördelar. Det finns goda skäl att anta att Akram hade samtyckt om han kunnat uttrycka sin vilja på ett mer tydligt sätt. Detta med anledning av att Akram tidigare visat frustration och oro över att cigaretterna tar slut för snabbt. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp minst en gång om året i samband med ny genomförandeplan för att säkerställa att åtgärden fortfarande är nödvändig och fungerar som avsett.

Exempel 3: Positionering - dörrlarm, presumtivt samtycke	
Journalanteckning	Genomförandeplan
Skyddsåtgärd: Dörrlarm på ytterdörr Syfte: Syftet med skyddsåtgärden är att skydda Linda från att oavsiktligt lämna sin bostad när hon går i sömnen. Genom att dörrlarmet uppmärksammar personal på när hon går ut, kan personalen hjälpa henne tillbaka till sin säng och säkerställa hennes trygghet nattetid. Individuell bedömning: Linda har vid flera tillfällen gått i sömnen och lämnat sin bostad, ibland endast iklädd pyjamas. Hon har påträffats i trädgården och har även knackat på hos grannar under natten. När personal har uppmärksammat detta har de hjälpt henne tillbaka till sängen. Eftersom Linda inte alltid är medveten om sina handlingar vid dessa tillfällen är det viktigt att stöd ges på ett lugnt och tryggt sätt. Hur: Ett dörrlarm är installerat på ytterdörren och aktiveras nattetid. När larmet utlöses går personalen för att kontrollera Lindas situation. Om Linda är på väg ut leds hon lugnt tillbaka till sin säng. Om Linda inte är helt vaken säger personalen ingenting utan går bredvid och stöttar genom att varsamt lägga en arm bakom hennes rygg och föra henne till sängen. När: Skyddsåtgärden används endast nattetid mellan klockan 22 och klockan 7. Vem: Personal ansvarar för att agera när larmet utlöses och säkerställa att Linda får det stöd hon behöver. Personal sätter på larmet klockan 22 och stänger av klockan 7. Samtycke: Linda har inte förmågan att svara ja eller nej på om hon vill ha ett dörrlarm utifrån hennes funktionsnedsättning, men personalen antar att om hon kunde det så skulle hon inte vilja gå ut i sömnen nattetid. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller utöver om behov uppstår.	Skyddsåtgärd: Dörrlarm på ytterdörr Syfte: Syftet med skyddsåtgärden är att skydda Linda från att oavsiktligt lämna sin bostad när hon går i sömnen. Genom att dörrlarmet uppmärksammar personal på när hon går ut, kan personalen hjälpa henne tillbaka till sin säng och säkerställa hennes trygghet nattetid. Hur: Ett dörrlarm är installerat på ytterdörren och aktiveras nattetid. När larmet utlöses går personalen för att kontrollera Lindas situation. Om Linda är på väg ut leds hon lugnt tillbaka till sin säng. Om Linda inte är helt vaken säger personalen ingenting utan går bredvid och stöttar genom att varsamt lägga en arm bakom hennes rygg och föra henne till sängen. När: Skyddsåtgärden används endast nattetid mellan klockan 22 och klockan 7. Vem: Personal ansvarar för att agera när larmet utlöses och säkerställa att Linda får det stöd hon behöver. Personal sätter på larmet klockan 22 och stänger av klockan 7. Samtycke: Linda har inte förmågan att svara ja eller nej på om hon vill ha ett dörrlarm utifrån hennes funktionsnedsättning, men personalen antar att om hon kunde det så skulle hon inte vilja gå ut i sömnen nattetid. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller utöver om behov uppstår.

Exempel 4: Monitorering - tillsyn via kamera med avpersonifierad bild, uttryckligt samtycke	
Journalanteckning	Genomförandeplan
Skyddsåtgärd: Tillsyn via kamera nattetid. Syfte: Syftet med kameratillsynen är att säkerställa Shirins trygghet under natten och uppmärksamma om hon ramlar. Individuell bedömning: Shirin har Parkinson med ökad fallrisk och har vid flera tillfällen ramlat nattetid på toaletten och blivit liggande. Shirin har provat larm för fall men det har inte alltid gett utslag. Rörelselarm vill inte Shirin ha för att personal inte ska komma in varje gång hon kliver upp ur sängen, vilket sker flera gånger per natt. Hur: En kamera finns i Shirins rum och är riktad mot sängen för att möjliggöra tillsyn utan att störa Shirin. Kameran är endast aktiv under natten, mellan kl. 22.00 och 06.00. Bilderna är endast tillgänglig för behörig personal och sparas inte. Personalen gör digital tillsyn enligt en förbestämd rutin varje timme. Om personalen observerar något avvikande (till exempel att Shirin har ramlat eller lämnat sängen under längre tid än 5 minuter) görs en fysisk tillsyn och åtgärder vidtas vid behov. Då endast rörelse och position behöver framgå används kamera med avpersonifierad bild. När: Kameran används enbart nattetid mellan kl. 22.00 och 06.00. Den är inte aktiv under dagtid. Tillsyn sker vid schemalagda tillfällen och vid larm. Vem: Behörig personal på boendet har tillgång till kameran. Enhetschef har ansvar för att åtgärden följs enligt överenskommelse och utvärderas regelbundet. Samtycke: Vid uppföljning och utvärdering av fall-larmet så kom personalen tillsammans med Shirin fram till att det inte fungerade och föreslår att prova en kamera för tillsyn på natten. Shirin ger sitt uttryckliga samtycke till detta. Hon vill hellre att personalen tittar i kameran för att se så hon har det bra än kommer in och stör henne. Hon ger sitt samtycke även till att personalen kommer in och tittar till henne om hon inte kommit tillbaka till sängen efter fem minuter. Samtycke till personuppgiftsbehandling: Shirin ger ett uttryckligt samtycke till att hennes uppgifter behandlas och är införstådd med vad det innebär. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller tidigare om behov uppstår.	Skyddsåtgärd: Tillsyn via kamera nattetid. Syfte: Syftet med kameratillsynen är att säkerställa Shirins trygghet under natten och uppmärksamma om hon ramlar. Hur: En kamera finns i Shirins rum och är riktad mot sängen för att möjliggöra tillsyn utan att störa Shirin. Kameran är endast aktiv under natten, mellan kl. 22.00 och 06.00. Bilderna är endast tillgänglig för behörig personal och sparas inte. Personalen gör digital tillsyn enligt en förbestämd rutin varje timme. Om personalen observerar något avvikande (till exempel att Shirin har ramlat eller lämnat sängen under längre tid än 5 minuter) görs en fysisk tillsyn och åtgärder vidtas vid behov. Då endast rörelse och position behöver framgå används kamera med avpersonifierad bild. När: Kameran används enbart nattetid mellan kl. 22.00 och 06.00. Den är inte aktiv under dagtid. Tillsyn sker vid schemalagda tillfällen och vid larm. Vem: Behörig personal på boendet har tillgång till kameran. Enhetschef har ansvar för att åtgärden följs enligt överenskommelse och utvärderas regelbundet. Samtycke: Vid uppföljning och utvärdering av fall-larmet så kom personalen tillsammans med Shirin fram till att det inte fungerade och föreslår att prova en kamera för tillsyn på natten. Shirin ger sitt uttryckliga samtycke till detta. Hon vill hellre att personalen tittar i kameran för att se så hon har det bra än kommer in och stör henne. Hon ger sitt samtycke även till att personalen kommer in och tittar till henne om hon inte kommit tillbaka till sängen efter fem minuter. Samtycke till personuppgiftsbehandling: Shirin ger ett uttryckligt samtycke till att hennes uppgifter behandlas och är införstådd med vad det innebär. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller tidigare om behov uppstår.

Exempel 5: Positionering via GPS, uttryckligt samtycke	
Journalanteckning	Genomförandeplan
Skyddsåtgärd: Positionering via GPS. Syfte: Adela har en funktionsnedsättning som påverkar orienteringsförmågan. Hon har svårt att hitta tillbaka hem när hon är ute själv. Syftet med GPS-positioneringen är att Adela kan vara självständig och känna sig trygg, samt att få stöd av personal när hon har behov. Individuell bedömning: Adela är tydlig med att hon vill gå ut själv utan att ha ledsagare med sig. Tidigare har instruktioner via telefon testats där Adela har ringt för att få stöd med att hitta hem men Adela har svårt att beskriva sin position och blev stressad i situationen vilket gjort det svårt för personal att stötta. GPS-positionering har bedömts vara en bra lösning som både möjliggör självständighet och ger stöd vid behov utan att kännas begränsande för Adela. Hur: Adela bär alltid en GPS-klocka på sig. Om Adela känner sig osäker på vägen, ringer hon upp personal som kan se positionen och ge vägledning via telefon. Endast behörig personal har tillgång till GPS-informationen och den används endast när Adela behöver hjälp. Positionen kontrolleras endast vid behov och sparas inte. Personal ansvarar för att sätta klockan på laddning varje kväll. När: Positionen kontrolleras endast vid de tillfällen då Adela själv ber om hjälp eller om personal är orolig för hennes säkerhet, till exempel om Adela inte återvänder vid en avtalad tid och att man har kommit överens om det. Vem: Adela kan själv aktivera och stänga av GPS-funktionen. Behörig personal har tillgång till positionen då Adela behöver stöd. Enhetschef ansvarar för att säkerställa att åtgärden används enligt överenskommelse och utvärderas regelbundet. Samtycke: Adela har lämnat ett uttryckligt samtycke efter att ha fått information om hur GPS-positioneringen fungerar och vad den används till. Adela har själv efterfrågat att använda klockan. Adela är införstådd med att personal endast kontrollerar positionen vid behov. Samtycke till personuppgiftsbehandling: Adela är införstådd i hur hennes personuppgifter behandlas och godkänner detta. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller tidigare om behov uppstår.	Skyddsåtgärd: Positionering via GPS. Syfte: Adela har en funktionsnedsättning som påverkar orienteringsförmågan. Hon har svårt att hitta tillbaka hem när hon är ute själv. Syftet med GPS-positioneringen är att Adela kan vara självständig och känna sig trygg, samt att få stöd av personal när hon har behov. Hur: Adela bär alltid en GPS-klocka på sig. Om Adela känner sig osäker på vägen, ringer hon upp personal som kan se positionen och ge vägledning via telefon. Endast behörig personal har tillgång till GPS-informationen och den används endast när Adela behöver hjälp. Positionen kontrolleras endast vid behov och sparas inte. Personal ansvarar för att sätta klockan på laddning varje kväll. När: Positionen kontrolleras endast vid de tillfällen då Adela själv ber om hjälp eller om personal är orolig för hennes säkerhet, till exempel om Adela inte återvänder vid en avtalad tid och att man har kommit överens om det. Vem: Adela kan själv aktivera och stänga av GPS-funktionen. Behörig personal har tillgång till positionen då Adela behöver stöd. Enhetschef ansvarar för att säkerställa att åtgärden används enligt överenskommelse och utvärderas regelbundet. Samtycke: Adela har lämnat ett uttryckligt samtycke efter att ha fått information om hur GPS-positioneringen fungerar och vad den används till. Adela har själv efterfrågat att använda klockan. Adela är införstådd med att personal endast kontrollerar positionen vid behov. Samtycke till personuppgiftsbehandling: Adela är införstådd i hur hennes personuppgifter behandlas och godkänner detta. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller tidigare om behov uppstår.

Exempel 6: Trygghetslarm, konkludent samtycke	
Journalanteckning	Genomförandeplan
Skyddsåtgärd: Trygghetslarm Syfte: Syftet med trygghetslarmet är att ge Sven en ökad känsla av trygghet och självständighet genom att snabbt kunna påkalla hjälp vid behov, utan att vara beroende av att personal är närvarande hela tiden. Individuell bedömning: Sven har en funktionsnedsättning som påverkar rörelseförmågan och kan ibland behöva stöd vid fall eller andra oförutsedda situationer i hemmet. Tidigare har personal haft insatser efter överenskomna tider men det ger inte samma flexibilitet då behovet av stöd kan uppstå plötsligt. Sven har då inte heller haft möjlighet att påkalla hjälp vid akuta situationer. Trygghetslarm har därför valts som en bästa lösning för att möjliggöra både självständighet och trygghet utan att vara för begränsande. Hur: Sven bär en larmknapp på handleden och kan trycka på den vid behov. När larmet aktiveras går en signal till personal. Endast behörig personal på boendet har tillgång till larmet. När: Trygghetslarmet är aktivt dygnet runt och används vid fall, akuta situationer eller när Sven känner sig otrygg. Larmet används endast av Sven själv och aktiveras inte automatiskt. Vem: Sven har trygghetslarmet och kan själv aktivera det vid behov. Personal inom boendet tar emot larmen och bedömer åtgärder. Enhetschef ansvarar för att säkerställa att larmet fungerar korrekt och att brukarens behov följs upp. Samtycke: Sven har lämnat ett konkludent samtycke, där Sven genom att själv ta på sig larmet och aktivt använder larmet samt aldrig har motsatt sig eller tagit av sig sitt larm visar att hen accepterar och vill använda trygghetslarmet. Samtycke till personuppgiftsbehandling: Sven har inte förmåga att förstå vad det innebär att behandla hans personuppgifter, det är för abstrakt för att tydliggöra. Det finns inget som tyder på att Sven skulle ha något emot det om han kunde förstå vad det innebär. Sven visar i andra sammanhang att han gärna är med och filmas för att kunna kolla på det senare och visar väldigt gärna gamla videoklipp för personal och vänner. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller tidigare om behov uppstår.	Skyddsåtgärd: Trygghetslarm Syfte: Syftet med trygghetslarmet är att ge Sven en ökad känsla av trygghet och självständighet genom att snabbt kunna påkalla hjälp vid behov, utan att vara beroende av att personal är närvarande hela tiden. Hur: Sven bär en larmknapp på handleden och kan trycka på den vid behov. När larmet aktiveras går en signal till personal. Endast behörig personal på boendet har tillgång till larmet. När: Trygghetslarmet är aktivt dygnet runt och används vid fall, akuta situationer eller när Sven känner sig otrygg. Larmet används endast av Sven själv och aktiveras inte automatiskt. Vem: Sven har trygghetslarmet och kan själv aktivera det vid behov. Personal inom boendet tar emot larmen och bedömer åtgärder. Enhetschef ansvarar för att säkerställa att larmet fungerar korrekt och att brukarens behov följs upp. Samtycke: Sven har lämnat ett konkludent samtycke, där Sven genom att själv ta på sig larmet och aktivt använder larmet samt aldrig har motsatt sig eller tagit av sig sitt larm visar att hen accepterar och vill använda trygghetslarmet. Samtycke till personuppgiftsbehandling: Sven har inte förmågan att förstå vad det innebär att behandla hans personuppgifter, det är för abstrakt för att tydliggöra. Det finns inget som tyder på att Sven skulle ha något emot det om han kunde förstå vad det innebär. Sven visar i andra sammanhang att han gärna är med och filmas för att kunna kolla på det senare och visar väldigt gärna gamla videoklipp för personal och vänner. Uppföljning: Skyddsåtgärden följs upp årligen vid uppföljning av genomförandeplan eller tidigare om behov uppstår.